

Posudek bakalářské práce

„Problém aplikace metody kognitivní religionistiky při interpretaci antických mysterijních kultů.“

Autorka: Jakub Grulich

Vedoucí: doc. Radek Chlup, Ph.D.

Oponent: Mgr. Martin Pehal

1) Struktura argumentace

Body: 6/8

Výklad je celkově srozumitelný, pouze na str. 19 je zmatečný. V této části autor shrnuje členění rituálů do tří kategorií na základě způsobu vztahování se k takzvanému „kontraintuitivnímu činiteli“. Ke zmatení dochází použitím dvou termínů zjevně popisujících stejný aspekt jednoho z typů rituálu. Jednou autor charakterizuje rituál zvláštního činitele jako takový, v jehož rámci je „kontraintuitivní činitel spojován s činitelem provádějícím rituální úkon“. V následujícím odstavci ovšem autor uvádí, že „činitel provozující rituál je ve spojení s nadpřirozeným činitelem“. Termíny „být spojován s něčím“ a „být ve spojení“ ovšem znamenají něco jiného a zabraňují tak pochopení této části Lawsonovy a McCauleyho argumentace. Z celé pasáže navíc není zcela jasné, proč je za těchto okolností pro rituály zvláštního činitele typické, že nedochází k jejich opakování.

Dále není zcela jasné vysvětlen vztah mezi tou částí kognitivisticky laděných badatelů, kteří vnímají náboženské jednání z čistě materialistického, biologického hlediska izolovaně od kultury coby rámce, v němž se odehrávají, a výkladem Daniela L. Smaile. Autor sám píše, že Smail: „[...] obrací některé kognitivistické teze a zdůrazňuje, že vztah biologie – kultura platí i obráceně.“ To je velice zajímavý moment, který autor ovšem nijak nerozvine.

2) Formální úroveň

Body: 3/8

Autor si zjevně nedal příliš velkou práci s kontrolou formální stránky závěrečného rukopisu. Slovosled vět v anglické verzi abstraktu je kostrbatý, kopírující český vzor. Zkratky jsou uváděny nejednotně. Např. na str. 26 v pozn. 62 a 63 autor z nejasného důvodu používá pro zkrácení slova „strana“ velké „S.“ Na téže straně v pozn. 64 a 65 ovšem již používá správnou variantu malé „s.“ Stejně tak i na jiných místech práce. V poznámkách se míchají zkratky „s.“ a „p.“ Autor se nerozhodnul ro jeden způsob zápisu bibliografických odkazů. Na str. 29 se tak můžeme pod sebou v pozn. 75 a 76 setkat hned se dvěma možnými způsoby zápisu téhož díla:

- Pausaniás, Cesta po Řecku I, v překladu Heleny Businské, Praha: Svoboda, 1973, s. 179.
- Pausaniás. Cesta po Řecku I. v překladu Heleny Businské. Praha: Svoboda, 1973, s. 23.

Na tomto příkladu vidíme i další problém, a totiž, že autor po teče začíná malým písmenem (... Cesta po Řecku I. v překladu...). V bibliografii na konci práce se chyba objevuje opakovaně (str. 40). Autor nesjednotil psaní malých, resp. velkých písmen v bibliografických odkazech anglicky psaných textů. Někdy tak používá v názvech kapitálky na začátku slov, jindy nikoliv. Autor často zaměňuje spojovník „-“ za pomlčku „-“ a naopak (např. str. 42, kde jsou uvedena střídavě obě znaménka pro záznam rozsahu stran). Za chybu považují i uvádění slova „iniciant“ namísto „iniciand“. Ačkoliv ani jedna varianta není v SSJČ, latinský tvar zní „*iniciandus*“ a „t“ tedy není opodstatněné. Osobně bych se dále vyhnul uvádění akademických titulů u autorů, na které odkazují (např. „profesor Smail“, atd.).

Ačkoliv celkově je text psaný srozumitelně, autor má zásadní problémy s interpunkcí (zejména v případech výskytu přívlastku volného a těsného a v souvětích) a s překlepy (špatné pády, záměny předložek, chybějící anebo přebývající písmena, špatná volba přívlastňovacích zájmen, na str. 22 dokonce jedna hrubka a další). Tento druh chyb je možné najít téměř na každé stránce. Text se tak sice nestává nesrozumitelným, nicméně čtenáře chyby při čtení obtěžují. Všechny tyto skutečnosti svědčí o zanedbání poslední, kontrolní fáze psaní práce.

3) Práce s prameny

Body: **8/8**

Je otázka, jak přesně v případě této práce definovat primární a sekundární prameny. Vzhledem k tomu, že autor kriticky zkoumá práce kognitivistických religionistů, mohou být považovány za primární prameny právě jejich publikace. S nimi autor pracuje korektně. Autor podle záznamu celou problematiku navíc konzultoval s jedním z předních světových kognitivistů, což práci přidává na relevanci. Řecký materiál je většinou přebírán ze sekundární literatury. Vzhledem k volbě tématu to ovšem neshledávám jako problematické.

4) Vlastní přínos

Body: **7/8**

Práce se z větší části zabývá shrnutím hlavních stanovisek kognitivistické religionistiky, nicméně autor tak nečiní mechanicky. Správně poukázal na základní slabá místa celého kognitivistického přístupu: (1) pojmenoval biologicko-deterministický charakter kognitivního přístupu, který vnímá náboženství jako pouhý „biologický produkt“; (2) z toho plyne i určitý vnitřní rozpor kognitivistického přístupu, kterého si autor také všimnul – na jednu stranu se kognitivistická religionistika snaží profilovat jako univerzální metoda, s níž by mělo být možné transkulturně náboženské fenomény zkoumat, na druhou stranu ovšem vyřazuje jakékoliv aspekty náboženských fenoménů, které překračují čistě materialistickou, biologickou rovinu. Je jen škoda, že autor kritickému rozboru věnoval prostor až v samotném závěru a omezil se tedy pouze na jakési hrubé obrysy. Pro bakalářskou práci je reflexe na této úrovni dostačující, nicméně důkladnost, s jakou autor čtenáře seznámil s kognitivistickými pozicemi, by si zasloužila důkladnější diskuzi. Stavět by se svým způsobem dalo zejména na pozici D. L. Smaila (viz výše).

5) Obecný přesah práce

Body: **8/8**

Téma práce bylo zvoleno výborně zejména v kontextu religionistiky v České republice. Tento vědecký trend se uchytil u jisté části religionistů v Brně na Masarykově univerzitě, na největším religionistickém pracovišti v ČR. Zároveň si byl autor vědom, že práci píše pro čtenáře, kteří sami k tomuto proudu nepatří. Termíny a koncepce jsou vysvětleny jasně a srozumitelně. Autor nenechává čtenáře tápat. Práce je svým zpracováním tudíž zajímavá právě pro toho, kdo se danou problematikou nezabývá.

Celkové hodnocení:

Body: **32/40**

Na základě výše popsaných důvodů hodnotím práci známkou výborně.

V Praze dne 27.8.2013

Martin Pehal